

ELS PEIXOS DE LA TORDERA

Adolf de Sostoa,
Francesc J. de Sostoa,
Frederic Casals i
Dolors Viñolas.
Departament de Biologia
Animal (Vertebrats),
Facultat de Biologia,
Universitat de Barcelona.

INTRODUCCIÓ

La fauna ictiològica autòctona de la conca de la Tordera, actualment es troba en regressió tant pel que fa a l'abundància com al nombre d'espècies. Les principals causes d'aquesta degradació cal referir-les a la introducció d'espècies, principalment d'origen europeu, a la contaminació dels cursos mitjans i baixos, i als aprofitaments hídrics.

Malgrat tot, la ictiofauna d'aquests rius és poc coneguda i els escassos treballs sobre peixos epicontinental de la península Ibèrica són de tipus sistemàtic o biogeogràfic, i bé fan referència a alguna espècie en concret, bé a les conques d'una forma global (LOZANO REY, 1935; NEEDHAM & NEEDHAM, 1978; TERRADES & MIRALLES, 1986). Aquest treball, emmarcat en el projecte de l'Atlas de Peixos Continentals de Catalunya i del País Valencià, pretén cartografiar la ictiofauna de tota la massa d'aigua epicontinental basant-se en el sistema de cartografia U.T.M.

L'elecció dels punts de mostreig (Fig. 1) s'ha efectuat a partir del sistema de representació U.T.M., prenent-se com a unitat la quadrícula de 10×10 Km, segons la metodologia descrita per SOSTOA et al. (1984). El total de localitats escollides ha estat de 30 (Taula 1).

El mètode de captura ha estat, principalment, la pesca elèctrica practicada amb un grup electrogen de 5.6 Kw i a un voltatge comprès entre els 340 i els 500 V. L'àrea mínima de mostreig ha correspost a uns 100 m. de longitud, amb la finalitat d'incloure els diferents biòtops (pous, taules, ràpids, etc.). Per a qualificar el nombre

RESUM

Els peixos de la Tordera tenen les mateixes característiques que els de la fauna meridional europea, *Leuciscus cephalus* i *Barbus meridionalis* són les espècies més importants d'aquesta. El nombre d'espècies introduïdes és realment gran, essent europees la major part. La fauna és pobre com en altres conques del Mediterrani, a causa de l'elevada contaminació i de l'impacte agrícola i industrial en el curs mig i baix del riu.

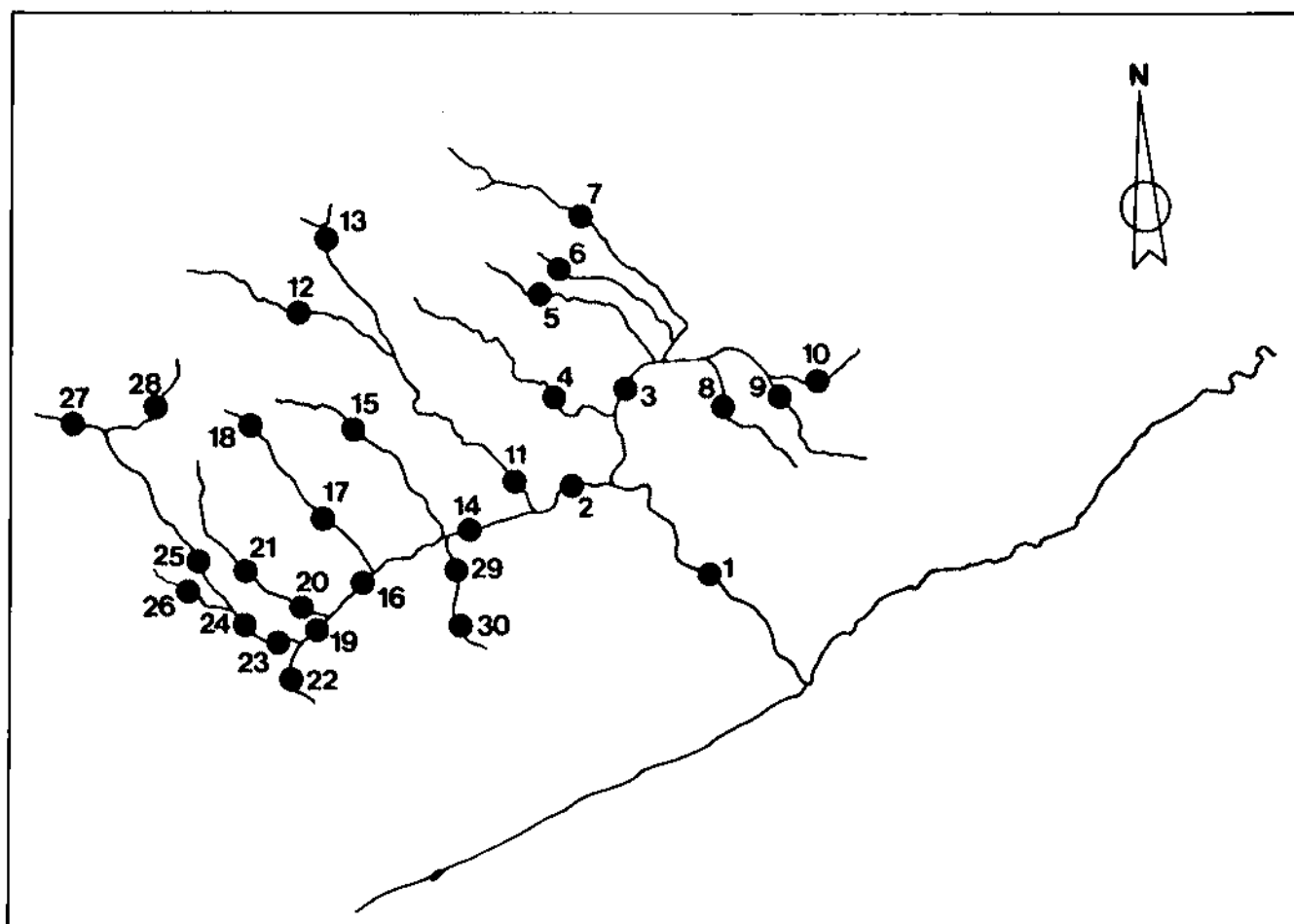

Fig. 1.- Distribució de les estacions de mostreig.

Nº	U.T.M.	Massa d'aigua	Localitat
1	DG7716	la Tordera	Tordera
2	DG7020	la Tordera	Hostalric
3	DG7326	Riera de Santa Coloma	Figuerola
4	DG7125	Riera de Casanova	l'Empalme
5	DG7220	Riera de l'Esparra	l'Esparra
6	DG7231	Riera de Vilarras	l'Esparra
7	DG7035	Riera de Santa Coloma	Santa Coloma de Farners
8	DG7825	Riera de Torderola	Maçanet de la Selva
9	DG8026	Riera de Cabanyes	Vidreres
10	DG8126	Riera de Reclá	Vidreres
11	DG6723	Riera d'Arbúcies	Molí de Dalt
12	DG5830	Riera d'Arbúcies	Arbucies
13	DG5932	Riera de Ponts	Joanet
14	DG6619	la Tordera	Pla de Perxesto
15	DG6024	Riera de Breda	Riells de Montseny
16	DG6017	la Tordera	Gualba de Baix
17	DG5820	Riera de Gualba	Gualba de Dalt
18	DG5524	Riera de Gualba	Santa Fe de Montseny
19	DG5714	la Tordera	Sant Celoni
20	DG55716	Riera de Pertegàs	Sant Celoni
21	DG5319	Riera de Pertegàs	Mosqueroles
22	DG5712	Riera de Vallgorguina	Vallgorguina
23	DG5514	la Tordera	Molí de Pedrenyal
24	DG5317	la Tordera	Santa Maria de Palautordera
25	DG5021	la Tordera	Molí de Can Illa
26	DG5118	Riera de Vallmanya	Sant Esteve de Palautordera
27	DG5026	la Tordera	Sant Bernat de Montseny
28	DG4726	Torrent de Coll Formic	Molí d'Andrubau
29	DG6418	Riera de Fuirosos	Can Mas
30	DG6715	Riera de Fuirosos	Can Riera

Taula 1.- Coordenades U.T.M., nom del riu i localitat dels punts de mostratge.

d'exemplars capturats en cadascuna de les localitats després d'una sola escombrada de l'àrea de mostratge, s'ha establert una escala d'abundàncies que considera tres categories: dominant (espècie que representa més del 50% d'una captura), comú (del 10 al 50%) i present (menys del 10% o la captura d'algun exemplar quan el total és inferior a 10 individus).

RESULTATS

De les espècies capturades, solament n'hi ha quatre que corresponguin a la fauna autòctona d'aquesta conca (Fig. 2). D'entre aquestes, *Barbus meridionalis*, de petita talla, fins a 20 cm., és l'espècie de requeriments menys estrictes. També és la més abundant, i es troba a la majoria d'estacions de mostratge (Fig. 3), exceptuant les localitats de les capçaleres més elevades.

Leuciscus cephalus cephalus és una altra de les espècies que caracteritza aquestes conques i es troba en els trams pertanyents al curs mitjà, ocasionalment amb *B. meridionalis* (Fig. 4). Es tracta d'un peix de talles mitjanes, fins a 25 cm., al que cal una bona oxigenació de les aigües. Els factors que limiten la colonització de les zones altes per part d'aquesta espècie són bàsicament la velocitat de l'aigua i l'escassa profunditat de les seves capçaleres, tal i com succeeix en d'altres conques mediterrànies ibèriques.

La presència d'*Anguilla anguilla* està condicionada per la construcció de barreres artificials (assuts, preses, etc.), així com per la contaminació dels rius (Fig. 5). Tot i poder-se trobar a altituds considerables (Riera d'Arbúcies) no és habitual per damunt dels 400 mts. Si bé no es troba en el curs principal, la seva migració fins als afluents és possible degut a períodes de contaminació

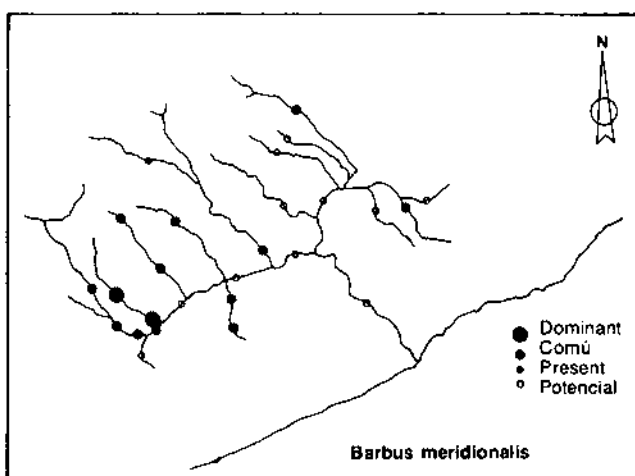
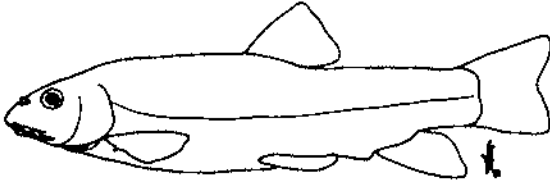
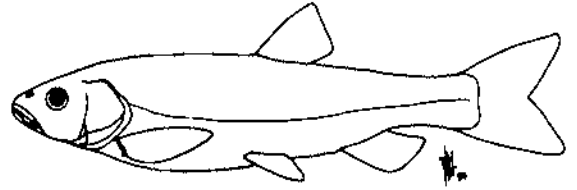

Fig. 3.- Distribució del barb de muntanya (*Barbus meridionalis*) a la Tordera.

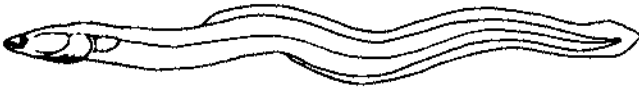
AUTÒCTONES

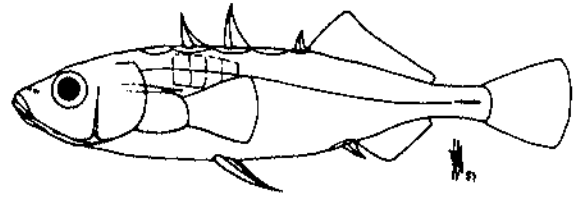
Barbus meridionalis (BM)
Barb de muntanya
Talla: 15-20 cm.

Leuciscus cephalus (LC)
Bagra
Talla: 25-30 cm.

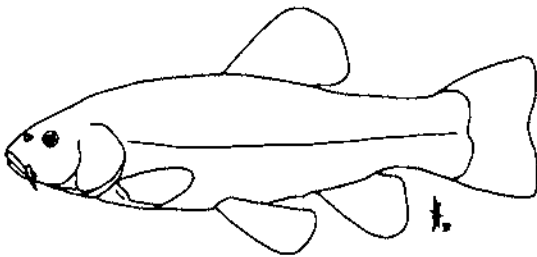

Anguilla anguilla (AA)
Anguila
Talla: 1 m.

Gasterosteus aculeatus (GA)
Espinós
Talla: 8-10 cm.

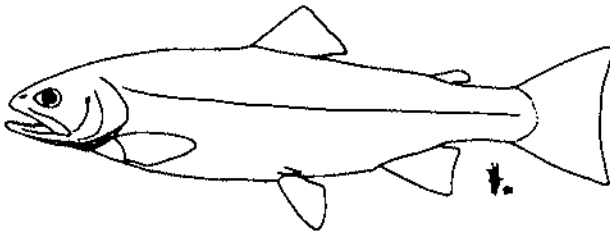
INTRODUÏDES

Tinca tinca (TT)
Tenca
Talla: 30 cm.

Phoxinus phoxinus (PP)
Barb roig
Talla: 10-12 cm.

Salmo trutta (ST)
Truita
Talla: 50 cm.

Fig. 2.

Noms científics i populars i origen de les diferents espècies presents a Tordera. S'indica la talla màxima de cadascuna. Entre parèntesi, l'abreviatura emprada per a identificar les diferents espècies a la figura 8.

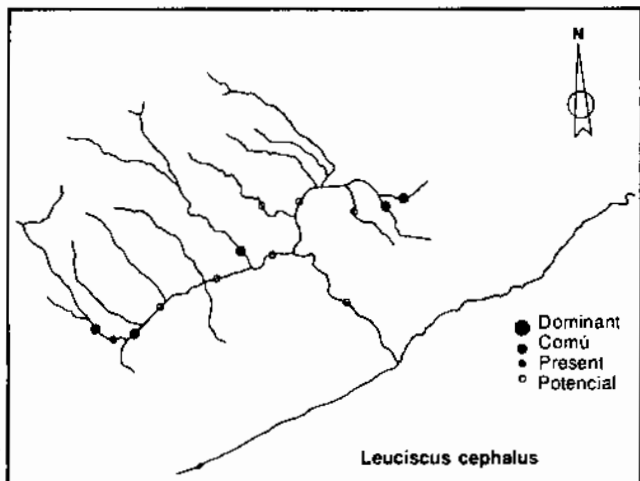

Fig. 4.- Distribució de la bagra (*Leuciscus cephalus*) a la Tordera.

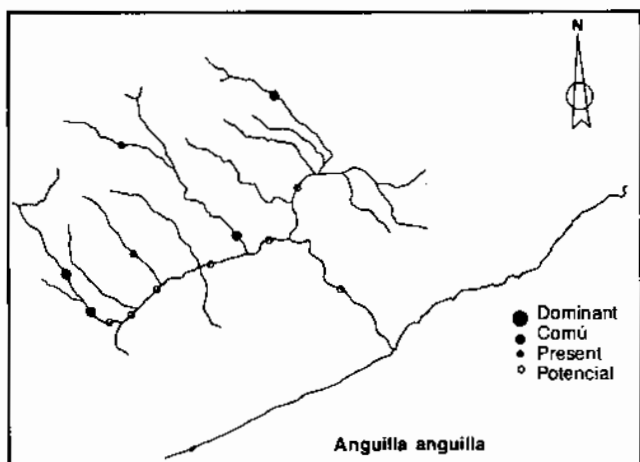

Fig. 5.- Distribució de l'anguila (*Anguilla anguilla*) a la Tordera.

moderada, així com a la seva gran resistència.

Una altra de les espècies autòctones és *Gasterosteus aculeatus*, la qual presenta una distribució puntual i actualment es troba en regressió; se'n troba una baixa densitat a la riera de Vidreres (Fig. 6). Aquesta espècie és molt sensible a la contaminació, fet que fa que sigui molt vulnerable i que necessiti una protecció del seu hàbitat. Per aquesta raó es troba a la «Lista Roja de los Vertebrados de España» (ICONA, 1986).

La resta d'espècies ha estat introduïda en diferents períodes compresos en els darrers cinquanta anys. La seva presència és puntual (Fig. 6) donat que la majoria habita a les zones mitjanes i baixes dels rius, que de fet són les àrees més degradades a l'actualitat. Algunes d'aquestes espècies només subsisteix en alguns embassaments, com és el cas de *Tinca tinca* al pantà de Vidreres.

D'altres han estat introduïdes en zones lòtiques de muntanya amb una finalitat recreativa, com correspon a *Salmo trutta* (Fig. 7) a tota l'àrea del Montseny, o bé

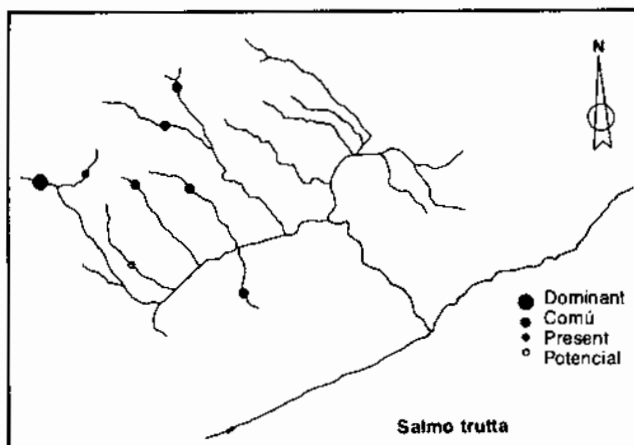

Fig. 7.- Distribució de la truita (*Salmo trutta*) a la Tordera.

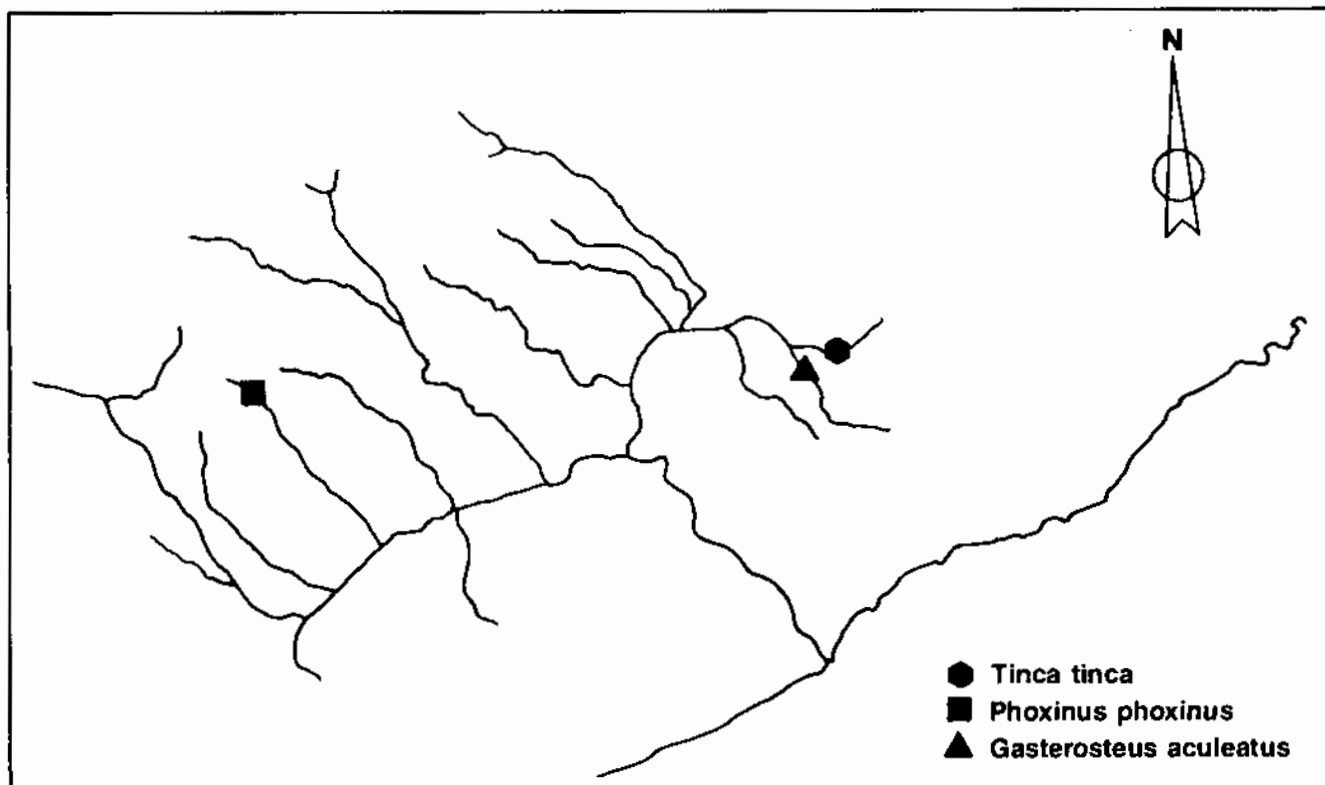

Fig. 6.- Distribució de les espècies menys abundants a la Tordera.

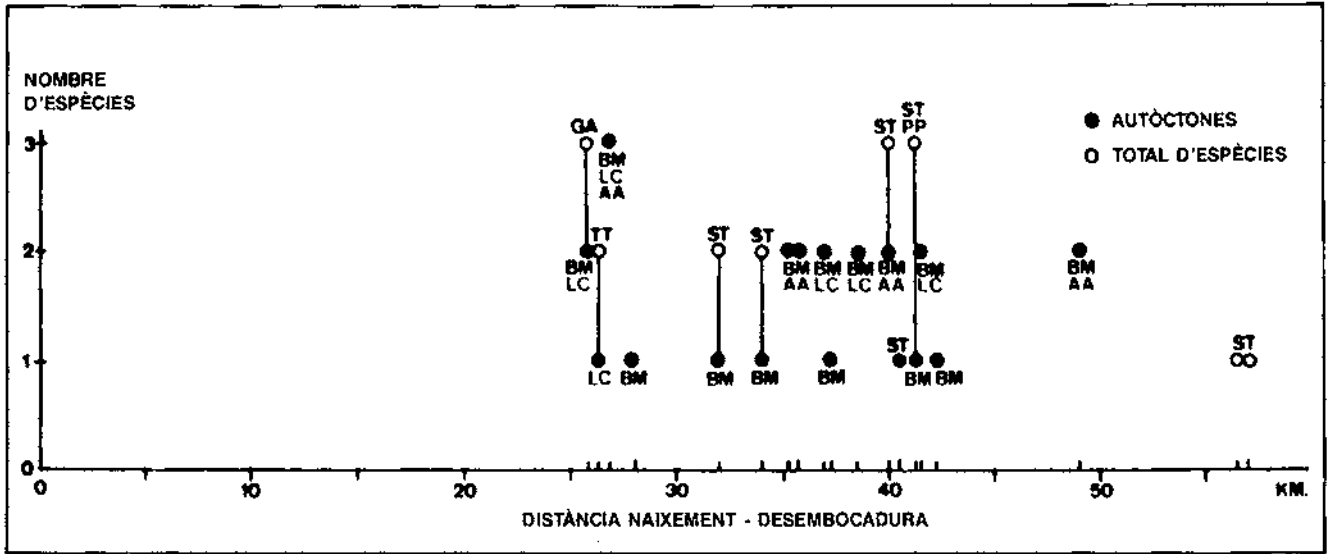

Fig. 8.- Comunitats presents en les diferents localitats estudiades. Es distingeix entre espècies autòctones i introduïdes.

ocupen àrees d'escassa superfície, com *Phoxinus phoxinus* (Fig. 6).

DISCUSSIÓ

S'observa que les comunitats originals persisteixen als afluents de la zona mitjana, mentre que les altres àrees estan modificades respecte al patró natural.

A la figura 8 es fa palès que el nombre més elevat d'espècies es situa al curs mitjà dels rius. Poden diferenciar-se tres comunitats bàsiques: una de monoespecífica formada per *B. meridionalis* que principalment es troba als cursos secundaris (de 2n. i 3r. ordre); la formada per *L. cephalus* i *B. meridionalis* que es localitza als cursos de 1r. i 2n. ordre, mentre que en darrer terme *Anguilla anguilla* solament s'associa a *B. meridionalis* (en cursos de 1r. i 2n. ordre) essent que en certes localitats ha desaparegut per l'efecte de diversos impactes humans.

El nombre d'espècies introduïdes és relativament petit, només tres, de les que tan sols *S. trutta* presenta una distribució important. La resta d'espècies es troben molt localitzades i en baixes densitats. Això fa que sigui possible la seva presència en altres punts de la conca sense localitzar, o fins i tot, que s'hi trobin altres espècies introduïdes.

BIBLIOGRAFIA

- ICONA. 1986. *Lista Roja de los Vertebrados de España*. Madrid.
- LOZANO REY, L. 1935. Los peces fluviales de España. *Mem. Acad. Cien. Ex. Fis. Nat.*, 5: 1-390. Madrid.
- NEEDHAM, J.G.; NEEDHAM, P.R. 1978. *Guía para el estudio de los seres vivos de las aguas dulces*. Barcelona: Reverté.
- TERRADES, J.; MIRALLES, J. 1986. *El patrimoni biològic del Montseny. Catàlegs de Flora i Fauna, 1*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- SOSTOA, A. de; SOSTOA, F.J. de; LOBON, J.; ELVIRA, B.; HERNANDO, J.A.; ÁVILA, M. 1984. Atlas y distribución de los peces de agua dulce de España: El proyecto, métodos y resultados preliminares. *Bol. Est. Central de Ecol.*, 13 (25): 75-81.